

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Økonomi- og
Koncernafdeling

Frederiksholms Kanal 25
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5567
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Svar på spørgsmål 292 (Alm. del):

I brev af 15. august 2013 har udvalget efter ønske fra Pernille Rosenkrantz-Theil (S) stillet mig følgende spørgsmål:

11-09-2013

Spørgsmål 292:

"Venstre har påbegyndt en debat om brugerbetaling på velfærdsydelser. Vil ministeren fremsende en opgørelse i kronologisk rækkefølge over samtlige tiltag inden for ministeriets område, indført i perioden fra den 20. november 2001 til den 15. september 2011, der indeholder ny brugerbetaling eller stigninger i eksisterende brugerbetaling?"

Svar:

I den følgende besvarelse er der redegjort for nye brugerbetalingsordninger og for ændringer i det eksisterende regelgrundlag for fastsættelse af brugerbetaling på Undervisningsministeriets område i den efterspurgte periode fra 20. november 2001 til 15. september 2011 fordelt på de forskellige uddannelses- og institutionsområder, hvor brugerbetaling forekommer. Ved besvarelsen forstås brugerbetaling som de uddannelsessøgendes egenbetaling ved deltagelse i de lovregulerede uddannelser og forældrenes betaling for pasnings- og fritidstilbud inden for ministeriets område, sådan som ministeriets ressort er afgrænset pr. 9. august 2013.

I det omfang det forhåndenværende datamateriale muliggør det, er det tilstræbt at oplyse om udviklingen i størrelsen af denne deltagerbetaling både opgjort beløbsmæssigt og som den andel, denne finansiering udgør af den samlede finansiering af de pågældende uddannelser, pasningstilbud eller institutionsområder.

I de regnskaber, ministeriet får indsendt fra uddannelsesinstitutionerne, indgår denne brugerbetaling imidlertid i en samlet deltagerbetaling, der også omfatter den betaling, der stammer fra andre aktører og myndigheders brug af uddannelserne. Det gælder fx rekvireret undervisning i for-

bindelse med køb af aktiveringsforløb for ledige og erhvervsskolels udbud af arbejdsmarkedsuddannelser og korte videregående uddannelser.

Det betyder, at de foreliggende tal for omfanget af deltagerbetaling for erhvervsskoler, AMU-centre og VUC ikke giver et retvisende billede af borgernes egenbetaling for brug af uddannelserne, og tal for deltagerbetalingens omfang er derfor udeladt for disse institutionsområder.

Herudover har det ikke inden for den tidsramme, der er for besvarelsen af spørgsmålet, været muligt at fremskaffe dataoplysninger om den andel, brugerbetalingen har udgjort af finansieringen på ministeriets institutionsområder før 2007, da regnskabsoplysningerne først foreligger i elektronisk form fra regnskabsåret 2007.

1. Folkeskolen

Kommunalbestyrelsen kan efter folkeskolelovens § 50, stk. 1, kræve betaling af

- forældre til elever, som deltager i undervisning i fritiden efter folkeskolelovens § 3, stk. 3,
- voksne, som deltager i folkeskolens undervisning efter lovens § 3, stk. 5, og
- deltagere i kulturcenteraktiviteter efter lovens § 3, stk. 6.

Herudover er der ikke hjemmel til at opkræve brugerbetaling for undervisning i folkeskolen. Reglerne herom er ikke ændret i perioden.

Kommunalbestyrelsen kan kræve betaling af forældrene til dækning af udgifterne til elevernes forplejning under lejrskoler og skolerejser. Betalingen fastsættes under hensyn til et anslået normalt sparet hjemmeforbrug. Bestemmelsen herom i folkeskolelovens § 50, stk. 7, har været uændret i perioden.

I 2004, jf. lov nr. 360 af 19. maj 2004, blev det foruden madordninger med hel eller delvis fri forplejning muligt at etablere frivillige madordninger i folkeskolen med fuld forældrebetaling, jf. lovens § 40, stk. 2, nr. 7. Undervisningsministeriet har ikke data for omfanget heraf.

2. Kommunale pasnings- og fritidstilbud for børn i skolealderen

2.1. Skolefritidsordninger

Det er den enkelte kommune, der fastsætter taksterne i SFO, og der er ikke i perioden sket regelændringer, der indeholder ny brugerbetaling eller fastsætter ændringer i eksisterende brugerbetaling.

Det kan nævnes, at der med ændring af folkeskoleloven, jf. lov nr. 335 af 18. maj 2005, blev indført regler om mere frit skolevalg, og i den forbindelse blev det fastsat i lovens § 50, stk. 2, at forældre, der vælger en folkeskole i en anden kommune end bopælskommunen med tilhørende skolefritidsordning, betaler skolekommunens takst for skolefritidsordningen, men bopælskommunens takst, hvis denne er højest. Forældre, der benytter det frie skolevalg, kan altså komme til at betale mere for SFO-tilbuddet end i deres egen kommune, men ikke mindre.

Tabel 1. Udviklingen i det landsgennemsnitlige årlige takstniveau i kommunale SFO'er

kr.13pl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
6-9 år	16.827	17.039	17.176	17.488	17.528	17.695	17.869	17.886	17.901	18.565	18.934	19.016	19.106	19.227
10-13 år	14.746	15.859	15.822	15.517	15.283	15.120	13.801	11.020	10.646	10.442	10.751	10.836	10.783	10.725

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 2. Udviklingen i den landsgennemsnitlige årlige forældrebetalingssandel i kommunale SFO'er

(pct.)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Andel, brutto	39,5	39,2	39,3	40,4	41,3	41,4	41,0	41,1	43,3	47,8	48,8	50,2	54,7

Note: Den angivne forældrebetalingssandel er en bruttoandel, dvs. kommunernes indtægter, hvis alle forældre betalte fuld takst, i forhold til driftsudgifterne. Der er herved ikke tale om den faktiske forældrebetalingssandel, hvor der tages højde for takstnedsættelser i form af fripladser og søskendemoderation. Der foreligger ikke data, der muliggør en sådan opgørelse for hele perioden. Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet.

2.2. Fritidshjem

Der har i hele perioden været loft over taksterne i fritidshjem, således at taksterne maksimalt må udgøre 30 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter ekskl. ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse, jf. dagtilbudslovens § 57, stk. 2. Ved ændring af dagtilbudsloven i 2007, jf. § 51 i lov nr. 501 af 6. juni 2007, indførtes mulighed for madordninger med forældrebetaling i fritidshjem.

Tabel 3. Udviklingen i det landsgennemsnitlige årlige takstniveau i fritidshjem

kr.13pl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
6-9 år	14.836	14.980	14.747	14.525	14.498	14.628	17.538	15.317	13.877	14.005	13.673	13.530	13.005	12.422

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 4. Udviklingen i den landsgennemsnitlige årlige forældrebetalingssandel i fritidshjem

(pct.)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Andel, brutto	28,5	29,5	29,4	29,5	29,7	29,8	30,0	29,9	29,6	29,0	29,8	29,7	29,9

Note: Den angivne forældrebetalingssandel er en bruttoandel, dvs. kommunernes indtægter, hvis alle forældre betalte fuld takst, i forhold til driftsudgifterne. Der er herved ikke tale om den faktiske forældrebetalingssandel, hvor der tages højde for takstnedsættelser i form af fripladser og søskendemoderation. Der foreligger ikke data, der muliggør en sådan opgørelse for hele perioden. Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriet.

2.3. Klubtilbud

For klubtilbud efter dagtilbudsloven har der i hele perioden været et takstloft på 20 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter ekskl. materialer, forplejning og ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse, jf. dagtilbudslovens § 71, stk. 2. Der foreligger ikke beregnede forældrebetalingssandele for dette område.

For klubtilbud efter lov om ungdomsskoler kan kommunerne selv fastsætte taksterne, jf. denne lovs § 3, stk. 3 og 4. Der er ikke i perioden sket ændringer i regelgrundlaget på dette område.

Tabel 5. Udviklingen i det landsgennemsnitlige årlige takstniveau i fritidsklubber

(kr. 13 pl)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
10-13 årige	5.691	5.932	5.931	5.976	6.130	6.144	5.812	6.343	5.722	5.578	5.531	5.524	5.303	5.541

Note: Der foreligger ikke data, der muliggør en opgørelse af forældrebetalingens andelen. Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 6. Udviklingen i det landsgennemsnitlige årlige takstniveau i ungdomsklubber

(kr. 13 pl)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
14-18 årige	1.044	845	994	1.132	1.037	1.071	961	1.106	1.179	1.187	1.180	1.267	1.277	1.603

Note: Der foreligger ikke data, der muliggør en opgørelse af forældrebetalingens andelen. Kilde: Danmarks Statistik

3. De frie skoler

Det er for frie skoler, dvs. frie grundskoler og frie kostskoler (efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler) samt private gymnasier, en betingelse for at modtage statstilskud, at skolerne har andre indtægter i form af fx egenbetaling, og at denne frit fastsættes af den enkelte skole. Udviklingen i og niveauet for egenbetalingen i disse skoleformer afspejler derfor ud over omfanget af statstilskuddet også den enkelte skoles tilbud til eleverne i form af fx faciliteter på skolen og udlandsrejser mm.

3.1. Frie grundskoler

Reglerne for de frie grundskolers virksomhed, herunder skolernes økonomi, er fastsat i lov om friskoler og private grundskoler m.v. I loven er fastsat, hvilke tilskud staten yder til de frie grundskoler, og at niveauet for tilskuddene fastsættes på de årlige finanslove. Mindstegrænsen for egendækningen eksklusiv forældrebetaling for skolefritidsordning er en 1/8 af det gennemsnitlige driftstilskud pr. årselev.

Der er i perioden sket følgende ændringer af betydning for deltagerbetalingen:

Lov nr. 1425 af 21. december 2005 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Med loven ophørte ordningen med statsligt befordringstilskud til elever ved frie grundskoler inden for en bevilling fastsat på de årlige finanslove med virkning fra 1. august 2006. Befordringstilskuddet til syge eller invaliderede elever videreførtes. Desuden fik de frie grundskoler mulighed for af egne midler at yde befordringstilskud til eleverne. Med lovændringen harmoniseredes reglerne for befordringstilskud, således at elever ved

frie grundskoler blev ligestillet med elever, der vælger en anden skole end distriktsskolen.

Finansloven for 2006

Fra 2006 har der på de årlige finanslove været afsat en pulje til etablering af en ordning, der muliggør et fortsat tilskud til befordring for de elever, der rammes hårdest ved harmoniseringen af befordringstilskuddet.

Finansloven for 2011

På finansloven for 2011 blev driftstilskuddet til de frie grundskoler nedsat i perioden 2010 - 2014 med et procentpoint årligt fra 75 pct. til 71 pct. som følge af aftale om genopretning af dansk økonomi mellem VK-regeringen og Dansk Folkeparti. Endvidere blev puljen til nedbringelse af skolepenge og af betaling for ophold på en kostafdeling forhøjet, og puljen til nedbringelse af befordringsudgifter for elever på frie grundskoler blev nedsat.

Tabel 7. Udvikling i forældrebetaling på frie grundskoler

(2013-prisniveau)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gennemsnitlig årlig forældrebetaling (kr.)	15.722	16.160	16.639	17.036	17.615	17.698
Andel af skolernes indtægter finansieret af forældrebetaling (pct.)	23	24	24	25	25	26

Kilde: UVM's sektorregnskaber på grundlag af institutionernes formålsopgjorte regnskabsindberetninger
 Note: Forældrebetalingen omfatter skolepenge, forældrebetaling for SFO og børnehaver, opholdsbetaling på kostafdelinger samt statens tilskud til nedbringelse af skolepenge, betaling for SFO og opholdsbetaling på kostafdelinger.

3.2. Frie kostskoler

På frie kostskoler, dvs. efterskoler samt husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, er der ikke i perioden indført tiltag, der indeholder ny brugerbetaling. Med genopretningspakken i 2010, jf. Aftale om genopretning af dansk økonomi, gennemførtes en omlægning af den statslige elevstøtte til elever på efterskoler, der indebar, at beregningsgrundlaget blev ændret fra forældreindkomst til husstandsindkomst, hvilket for nogle familier kan have medført en højere egenbetaling, da elevstøtten dermed beregnes på baggrund af hele husstandens indkomst i stedet for forælderen.

Derudover blev elevstøttesatserne for familier med en husstandsindkomst på mere end 600.000 kr. årligt nedsat. Sidstnævnte blev dog tilbageløst med finanslovsaftalen for 2012.

Tabel 8. Udviklingen i deltagerbetaling på frie kostskoler

2013-prisniveau	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gennemsnitlig elevbetaling pr. årselev (kr.)	42.782	43.944	45.464	46.796	48.928	49.718
Elevbetalingens andel af de frie kostskolers indtægter (pct.)	25	26	27	27	28	29

Kilde: UVM's sektorregnskaber på grundlag af institutionernes formålsopgjorte regnskabsindberetninger

3.3. Private gymnasier og hf-kurser

Frem til og med 2008 var der fastsat en mindstegrænse for egenbetalingen på 1/8 af det gennemsnitlige driftstilskud pr. årselev. På finansloven for 2009 blev mindstegrænsen fastsat til 9.000 kr. pr. årselev på heltids-

uddannelserne og 300 kr. pr. enkeltfag, og disse satser udgjorde på finansloven for 2012 henholdsvis 9.200 kr. og 450 kr.

Tal for omfanget af de private gymnasiers indtægter fra egenbetalingen indgår i ovennævnte regnskabstal for de frie kostskoler.

I forbindelse med genopretningspakken i 2010, jf. Aftale om genopretning af dansk økonomi, blev der for kursister i stx- og hf-enkeltfag på private gymnasier m.v. indført fuld deltagerbetaling svarende til taxametertilskuddene og den almindelige deltagerbetaling for kursister med en videregående uddannelse på almen voksen- og efteruddannelse, jf. lov nr. 1570 af 21. december 2010 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) og lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) mv. (Ændring af deltagerbetalingen på almene og erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse m.v.).

Desuden blev der indført en forhøjet deltagerbetaling for kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension, og som ikke eller kun i mindre omfang har arbejdsmarkedstilknytning, og som ikke har en videregående uddannelse. Forhøjelsen fastsættes på de årlige finanslovene og har i årene siden 2011 udgjort 750 kr.

4. Ungdomsuddannelser

4.1. Fælles for ungdomsuddannelserne

Egenbetaling for undervisningsmidler: Det fremgår af bekendtgørelse om elevers og kursisters betaling for undervisningsmidler i de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne, jf. bekendtgørelse nr. 1711 af 20. december 2006, at der er fastsat et loft på 2.500 kr. Omfanget kan således ikke overstige 2.500 kr. for en elev eller en kursist i en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelses grundforløb. Loftet blev indført i 2001, jf. bekendtgørelse nr. 616 af 26. juni 2001.

Betaling i forbindelse med ekskursioner: Der kan i forbindelse med ekskursioner kræves betaling af elever og kursister. Der kan ikke opkræves betaling for udgifter, der vedrører undervisningen eller lærernes deltagelse. For ekskursioner, hvor deltagerbetalingen alene vedrører forplejning og højst udgør 50 kr. (1998-niveau) pr. påbegyndt døgn pr. deltager, er der mødepligt, mens deltagelse er frivillig i ekskursioner, hvor deltagerbetalingen vedrører andet end forplejning eller udgør mere end 50 kr. (1998-niveau) pr. påbegyndt døgn pr. deltager.

Beløbet på 50 kr. (1998-niveau) er efter bestemmelserne i lovgrundlaget reguleret med satsreguleringsprocenten fra 1. august 2004 til 60 kr. ved

bekendtgørelse nr. 348 af 14. maj 2004 om regulering af beløb vedrørende elevernes deltagerbetaling ved ekskursioner m.v. på ungdomsuddannelserne og fra 1. august 2008 til 70 kr. ved bekendtgørelse nr. 773 af 17. juli 2008 om regulering af beløb for elevernes deltagerbetaling ved ekskursioner m.v. på ungdomsuddannelserne.

4.2. Erhvervsuddannelser

Undervisning på erhvervsuddannelser, der gennemføres på institutioner omfattet af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. (de tidligere amtskommunale gymnasier) og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, har i hele perioden været vederlagsfri bortset fra en begrænset egenbetaling for undervisningsmidler og betaling i forbindelse med ekskursioner, jf. afsnit 4.1.

Med lov nr. 1527 af 27. december 2009 om ændring af lov om erhvervsuddannelser, lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lov om erhvervsgrunduddannelse m.v. og lov om produktionsskoler indførtes deltagerbetaling for uddannelsessøgende fra tredjelande, der optages i erhvervsuddannelser. Loven anfører undtagelser herfor, dvs. uddannelsessøgende, der ikke omfattes af betalingsordningen.

Der foreligger ikke særskilte oplysninger, om den andel brugernes egenbetaling udgør af institutionernes omsætning.

4.3. De gymnasiale fuldtidsuddannelser (stx, hf, hhx, htx)

Undervisning i de gymnasiale fuldtidsuddannelser, der gennemføres på institutioner omfattet af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. (de tidligere amtskommunale gymnasier) og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, har i hele perioden været vederlagsfri bortset fra en begrænset egenbetaling for undervisningsmidler og betaling i forbindelse med ekskursioner, jf. afsnit 4.1.

I forbindelse med gymnasireformen i 2003, jf. lov nr. 301 af 30. april 2003, blev der i de gymnasiale uddannelser indført mulighed for, at eleverne kunne tilmelde sig særlige ordninger, hvor det på forhånd er planlagt, at undervisningen i et semester eller efter særlig tilladelse fra Undervisningsministeriet i op til et år skal foregå ved en udenlandsk uddannelsesinstitution. Elever, der er tilmeldt sådan en ordning, kan afkræves betaling for egen rejse, eget ophold og egen forplejning i forbindelse med dette udlandsophold, men ikke for udgifter, der vedrører undervisningen eller lærernes deltagelse. Undervisningsministeriet har ikke særskilte data for omfanget heraf.

Tabel 9. Udviklingen i brugerbetaling på institutioner der udbyder almengymnasiale uddannelser

(mio. kr. løbende prisniveau)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Institutionernes indtægter fra brugerbetaling	18,2	19,4	19,4	25,4	9,7	14,8
Omsætning i alt	5.405,6	5.663,2	6.169,0	6.922,8	7.392,8	7.949,0
Brugerbetalingens andel af den samlede omsætning (pct.)	0,3	0,3	0,3	0,4	0,1	0,2

Kilde: UVM's sektorregnskaber på grundlag af institutionernes formålsopgjorte regnskabsindberetninger

4.4. Gymnasial supplering

Som led i udmøntning af aftalen af 28. maj 2003 mellem VK-regeringen og S, DF, SF, RV og KF om reformen af de gymnasiale uddannelser blev der indført deltagerbetaling for kursister, der påbegynder uddannelsesaktiviteterne senere end 1. oktober i det kalenderår, der er to år efter det kalenderår, hvor den adgangsgivende eksamen er afsluttet.

Ordnningen blev indført i 2005, jf. bekendtgørelse nr. 459 af 10. juni 2005. På grund af toårsfristen fik ordningen først effekt fra den 1. oktober 2007. Ordningen er i dag hjemlet i § 11 i bekendtgørelse nr. 917 af 7. juli 2010.

På de gymnasiale suppleringskurser (GSK) og fagpakkerne (hxx, hf+) er undervisningen derfor kun gratis, såfremt deltagerne begynder senest 1. oktober to år efter, at de har afsluttet den adgangsgivende eksamen. Deltagerbetalingen er på finansloven for 2013 fastsat til 450 kr. pr. deltager pr. hold på GSK, og for en fagpakke er den maksimale deltagerbetaling på 1.350 kr. for alle fag i fagpakken. Satsene har været uændret siden ordningens indførelse i 2005, jf. bekendtgørelse nr. 459 af 10. juni 2005.

For deltagere på gymnasiale indslusningskurser (GIF) er undervisningen gratis, uanset at toårsfristen ikke overholdes. De samlede tilskud til gymnasial supplering (GS) var i 2012 på 204,5 mio. kr., og deltagerbetalingens omfang udgør mindre end 0,5 pct. af de samlede tilskud, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 10. Udvikling i deltagerbetaling for GSK og fagpakker

(mio. kr. 2013 prisniveau)	2008	2009	2010	2011	2012
Samlet deltagerbetaling, GSK og fagpakker	0,1	0,3	0,7	0,6	0,5
Andel af samlet tilskud (pct.)	0,08	0,15	0,32	0,26	0,25

Kilde: UVM's sektorregnskaber på grundlag af institutionernes formålsopgjorte regnskabsindberetninger

Note: Deltagerbetalingen til GS på private gymnasier indgår ikke i tabellen. Denne er dog af meget begrænset omfang, idet langt størstedelen af aktiviteten vedrørende gymnasial supplering finder sted på almene gymnasier og VUC'er.

5. Almene voksenuddannelser (voksenuddannelsescentre)

I 2001 forudsattes, at amtsrådet opkrævede gebyr og deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse (avu) og studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne (hf- og stx-enkeltfag) efter reglerne i bekendtgørelse

nr. 39 af 22. januar 2001 om gebyr og deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og studieforbereende enkeltfagsundervisning for voksne.

Følgende fag var omfattet af gebyr:

- Kernefag inden for almen voksenuddannelse, dvs. dansk, engelsk, fransk, matematik, naturfag, samfundsfag og tysk, samt følgende tilbudsfag inden for almen voksenuddannelse: dansk som andetsprog, historie og psykologi samt for basisundervisning i edb-fag.
- Studieforbereende enkeltfag for voksne, dvs. biologi, dansk, herunder dansk for fremmedsprogede, engelsk, fransk, fysik, fysik/kemi, geografi, historie, herunder historie for fremmedsprogede, kemi, matematik, psykologi, religion, samfundsfag og tysk.

Gebyret udgjorde 300 kr. samt for kursister, der optages på mere end ét studieforbereende enkeltfag inden for kursusåret, 100 kr. pr. fag ud over det første studieforbereende enkeltfag.

For øvrige fag skulle der kræves deltagerbetaling for at deltage i undervisning og prøver samt for selvstuderende betaling for at gå til prøve. Amdtsrådet fastsatte betalingens størrelse for det enkelte fag, der dog ikke kunne overstige 400 kr. pr. fag for almen voksenuddannelse og 600 kr. pr. fag for studieforbereende enkeltfagsundervisning for voksne. For selvstuderende kunne betalingen ikke overstige 300 kr. pr. fag.

Der var fastsat en tilbagebetalingsordning vedrørende deltagerbetaling, men ikke vedrørende gebyrer for de kurister, der gennemførte en samlet enkeltfagseksamen eller visse særlige fagsammensætninger, der giver adgang til videregående uddannelser.

Ved Lov nr. 1078 af 17. december 2002 om ændring af lov om almen voksenuddannelse og om voksenuddannelsescentre og lov om kursus til højere forberedelseksamen og om studieforbereende enkeltfagseksamen og om studieforbereende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (Deltagerbetaling, lokalråd m.v.) blev gebyrordningen afskaffet, og der blev indført en minimumsgrænse for deltagerbetaling, der skulle omfatte alle fag, og loftet for deltagerbetalingen blev hævet.

For fire basale avu-fag (dansk, matematik, engelsk og dansk som andet-sprog) blev deltagerbetalingen fastsat til kr. 100 kr. pr. fag, der reguleres med satsreguleringsprocenten hvert år den 1. august og forhøjes, hvis det ved reguleringen fremkomne beløb efter afrunding til nærmeste kronebeløb, der kan deles med 10, er større end den hidtidige betaling.

Tilbagebetalingsordningen videreførtes, idet alle fag med overgangen til deltagerbetaling på alle fag, som indgår i en samlet hf-eksamen eller hf-fagpakke, blev omfattet af tilbagebetalingsordningen.

Bemyndigelsen til bl.a. at fastsætte beløbsgrænser blev udmøntet ved bekendtgørelse nr. 123 af 28. februar 2003 om deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og studieforberevende enkeltfagsundervisning for voksne. Betalingens størrelse fastsattes af det enkelte amtsråd inden for et interval på 300- 900 kr. pr. fag, for selvstuderende dog i intervallet 300-600 kr. pr. fag.

I forbindelse med kommunalreformen blev deltagerbetalingsordningen videreført, men kompetence til at fastsætte deltagerbetalingen inden for intervaller blev flyttet til bestyrelsen for institutionen. Ved lov nr. 575 af 9. juni 2006 blev beløbet på 100 kr. for de fire basale avu-fag videreført sammen med reguleringsordningen, men beløbet skulle ikke reguleres i 2006.

Reglerne fremgår af bekendtgørelse nr. 1446 af 3. december 2006 om deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og almengymnasiale uddannelser.

For almen voksenuddannelse fastsættes deltagerbetalingens størrelse for det enkelte fag i intervallet 300-900 kr., dog for selvstuderende i intervallet 300-600 kr. pr. prøve i de enkelte fag. For fagene dansk, matematik, engelsk og dansk som andetsprog var deltagerbetalingen dog 100 kr.

For almengymnasiale uddannelser tilrettelagt som enkeltfagsundervisning fastsættes betalingens størrelse for det enkelte fag i intervallet 600-900 kr., dog i intervallet 300-600 kr. for fagene biologi, dansk, engelsk, fransk, fysik, geografi, historie, kemi, matematik, psykologi, religion, samfundsfag, tysk, den naturvidenskabelige faggruppe og for kultur- og samfundsfaggruppen, jf. hf-bekendtgørelsen. For selvstuderende fastsættes betalingen i intervallet 300-600 kr. pr. prøve i et fag.

Ved bekendtgørelse nr. 1446 af om deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og almengymnasiale uddannelser blev beløbet på 100 kr. for de fire basale avu-fag reguleret til 110 kr.

I forbindelse med genopretningspakken i 2010, jf. Aftale om genopretning af dansk økonomi, blev ordningen med intervaller for deltagerbetalingen afskaffet, og for almen voksenuddannelse blev deltagerbetalingens størrelse fastsat til 110 kr. for kernefagene og 1.100 kr. for de øvrige fag, mens deltagerbetalingens størrelse ved hf- og stx-enkeltfagsundervisning fastsættes ved bekendtgørelse. Der henvises til lov nr. 1570 af 21. december 2010 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) og lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) mv. (Ændring af

deltagerbetalingen på almene og erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse m.v.). For almen voksenuddannelse blev ordningen med reguleringen med satsreguleringsprocenten hvert år den 1. august videreført.

Ændringen indebar, at deltagerbetalingen generelt blev forhøjet, til 1.100 kr. pr. fag i forhold til det tidligere gældende interval fra 600-900 kr., mens deltagerbetalingen for kernefag blev fastsat til 450 kr. i forhold til det tidligere gældende interval på 300-600 kr. Samtidig blev deltagerbetalingen for en række fag justeret i nedadgående retning, ved at de ændrede status til kernefag.

Samtidig blev der indført fuld deltagerbetaling for kursister med en videregående uddannelse på almen voksen- og efteruddannelse. Ved fuld deltagerbetaling forstås en betaling, der svarer til taxametertilskuddene og den almindelige deltagerbetaling.

Endelig blev der indført en forhøjet deltagerbetaling for kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension, og som ikke eller kun i mindre omfang har arbejdsmarkedstilknytning, og som ikke har en videregående uddannelse. Forhøjelsen blev for 2011 fastsat ved lov nr. 1570 af 21. december 2010 til 750 kr., og for efterfølgende år fastsattes den på de årlige finanslove. Beløbet på 750 kr. er ikke ændret.

Tilbagebetalingsordningen videreføres, men den omfatter kun almindelig deltagerbetaling og således ikke fuld deltagerbetaling betalt af personer med en videregående uddannelse eller forhøjet deltagerbetaling.

Ved bekendtgørelse nr. 1585 af 21. december 2010 om den almindelige deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og almengymnasiale uddannelser blev den almindelige deltagerbetaling i almen voksenuddannelse for kernefagene (dansk på basisniveau og på niveauerne G til D, dansk som andetsprog på basisniveau og på niveauerne G til D, engelsk på basisniveau og på niveauerne G til D, matematik på basisniveau og på niveauerne G til D, naturvidenskab på niveauerne G til D, historie på niveau D, samfundsfag på niveauerne G og D, tysk på basisniveau og på niveauerne G til D, fransk på basisniveau og på niveauerne G til D) fastsat til 110 kr., mens den for øvrige fag udgør 1.100 kr.

For hf- og stx-enkeltfagsundervisning blev den almindelige deltagerbetaling fastsat til 450 kr. i enkeltfagene biologi, dansk, engelsk, fransk, fysik, geografi, historie, kemi, matematik, psykologi, religion, samfundsfag, tysk, den naturvidenskabelige faggruppe, jf. hf-bekendtgørelsen, og kultur- og samfundsfaggruppen, jf. hf-bekendtgørelsen, mens den for øvrige almengymnasiale enkeltfag udgør 1.100 kr.

Ved bekendtgørelse nr. 323 af 10. april 2012 blev deltagerbetalingen for øvrige fag på almen voksenuddannelse reguleret fra 1.100 kr. til 1.130 kr. Ved bekendtgørelse nr. 373 af 15. april 2013 blev deltagerbetaling for kernefag i almen voksenuddannelse reguleret til 120 kr. og øvrige fag på almen voksen uddannelse til 1.150 kr.

Det tilføjes, at der ingen deltagerbetaling er for forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning for voksne.

Undervisningsministeriet har ikke særskilte oplysninger, om den andel brugernes egenbetaling udgør af institutionernes omsætning.

6. Åben uddannelse

Det er lagt til grund, at reglerne om afskæring af statstilskud i forhold til udenlandske studerende ikke er relevante på dette område.

6.1. Hhx- og htx-enkeltfag

Udviklingen i deltagerbetaling i perioden har, for så vidt angår hhx- og htx-enkeltfag under lov om åben uddannelse, været følgende:

Efter § 8 i lov om åben uddannelse opkræver uddannelsesinstitutionen betaling for deltagelse i undervisningen inkl. prøver og anden bedømmelse. Betalingen omfatter det antal eksamensforsøg, der er mulighed for efter reglerne for den enkelte uddannelse, medmindre institutionen i vilkårene udtrykkeligt har fastsat, at betalingen kun omfatter et lavere antal, dog mindst to forsøg. Uddannelsesinstitutionen skal udarbejde et beregningsgrundlag til brug ved fastsættelse af deltagerbetalingen.

I forbindelse med genopretningspakken i 2010, jf. Aftale om genopretning af dansk økonomi, blev lov om åben uddannelse ændret således, at kursister med en videregående uddannelse ikke indgår i beregningen af tilskud til enkeltfagsundervisning til hhx og htx, jf. lov nr. 1570 af 21. december 2010 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) og lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. (Ændring af deltagerbetalingen på almene og erhvervsrettede voksen- og efteruddannelser m.v.). Ændringen indebar, at der for disse kursister opkræves fuld deltagerbetaling. Ved fuld deltagerbetaling forstås en betaling, der svarer til taxametertilskuddene og den almindelige deltagerbetaling.

Endvidere indebar ændringen, at undervisningsministeren blev bemyndiget til at fastsatte regler om, at kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension, og som ikke eller kun i mindre omfang har ar-

bejdsmarkedstilknytning, og som deltager i enkeltfagsundervisning til højere handelseksamen eller højere teknisk eksamen, skal betale en deltagerbetaling, der er højere end den af institutionen fastsatte almindelige deltagerbetaling for det pågældende enkeltfag.

Den forhøjede deltagerbetaling fastsættes på de årlige finanslove og har i alle årene udgjort 750 kr. pr. fag.

Undervisningsministeriet har ikke særskilte oplysninger, om den andel brugernes egenbetaling på hhx- og htx-enkeltfag, der udbydes efter lov om åben uddannelse, udgør af institutionernes omsætning.

7. Arbejdsmarkedsuddannelser

Med lov nr. 148 af 25. marts 2002 om ændring af lov om bestyrelse for Arbejdsmarkedets UddannelsesFinansiering og om efteruddannelsesudvalg, lov om arbejdsmarkedsuddannelser, lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v., lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse og lov om en arbejdsmarkedsfond (Omlægning af den finansieringsmæssige styring af den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelse) blev lov om åben uddannelse ændret således, at der blev givet generel mulighed for anvendelse af en række økonomistyringsredskaber til styring af de samlede udgifter på området. Styringsredskaberne giver adgang til at fastsætte deltagerbetaling.

Der blev fastsat en udvidet adgang til at indføre deltagerbetaling på erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse med hjemmel i AMU-loven og lov om åben uddannelse (ÅU-loven). Undervisningsministeren blev bemyndiget til for enkelte eller for grupper af uddannelser at fastsætte, at der kun ydes tilskud til delvis dækning af udgifter til undervisningen og til fællesudgifter, således at der suppleres med deltagerbetaling.

Derudover blev ministeren bemyndiget til at fastsætte nærmere regler om deltagerbetaling, herunder størrelsen af deltagerbetalingen på de årlige finanslove. Deltagerbetalingen blev på finansloven for 2003 fastsat til 0-750 kr. pr. uge alt efter kursets type, og intervallet er i 2011 ændret til 0-880 kr. pr. uge som følge af pris- og lønreguleringer.

Med lov nr. 447 af 10. juni 2003 om ændring af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v., lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse og forskellige andre love (Tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser m.v.) blev lov om åben uddannelse ændret således, at loven blev tilskudslov også for uddannelser og uddannelsesaktiviteter, der er omfattet af lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v., dvs. arbejdsmarkedsuddannelser og individuel kompetenceafklaring.

Ændringen indebar, at deltagerbetaling blev indført som et generelt styringsredskab på stort set hele området, typisk i form af fast deltagerbetaling, jf. tabel nedenfor.

Med lov nr. 556 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område (Udbygning af anerkendelse af realkompetence på voksen- og efteruddannelsesområdet m.v.) blev lov om åben uddannelse ændret således, at det blev fastsat, at uddannelsesinstitutionerne opkræver betaling for individuel kompetencevurdering med undtagelse af vurderingerne efter lovens § 6, stk. 3, og med undtagelse af vurderinger efter lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne, for så vidt angår personer med uddannelse til og med erhvervsuddannelsesniveau, der deltager i individuel kompetencevurdering i forbindelse med videregående uddannelse.

Lovens § 6, stk. 3, omfattede individuel kompetencevurdering i forbindelse med uddannelser og uddannelsesaktiviteter efter lovens § 6, stk. 2, nr. 1-8, (dvs. arbejdsmarkedsuddannelser efter lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v., enkeltfag på erhvervsuddannelserne efter denne lov, deltidsuddannelser efter denne lov på niveau med erhvervsuddannelser og enkeltfag herfra, enkeltfag på landbrugsuddannelserne efter denne lov, enkeltfag på fodterapeutuddannelsen efter denne lov, enkeltfag på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser efter denne lov, deltidsuddannelser ved social- og sundhedsuddannelserne efter denne lov og enkeltfag herfra, merituddannelsen på pædagogisk grunduddannelse efter denne lov) og i forbindelse med grunduddannelse for voksne efter lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne.

Med lov nr. 545 af 17. juni 2008 om ændring af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. (Fleksibel deltagerbetaling, betaling for sen kursusafmelding og udeblivelse og tillægspris for uopfyldte hold) blev lov om åben uddannelse ændret således, at deltagerbetalingen på arbejdsmarkedsuddannelser blev sammensat af en normpris og et tillæg med et loft. Det er institutionernes opgave at fastlægge et tillæg ud over normprisen og inden for loftet, og institutionerne skal specificere de konkrete forhold, der fører til tillægget. Taksterne fastsættes på de årlige finanslove, og de var i 2011 fastsat til at kunne udgøre et maksimalt tillæg på 700 kr. pr. uge.

Endvidere indebar ændringen, at der blev indført en adgang for institutionernes bestyrelser til at beslutte en betalingsordning for udeblivelse eller framelding senere end en uge før første undervisningsdag.

Endelig indebar ændringen, at arbejdsgiverne fik mulighed for at aftale en pris med institutionen, hvor arbejdsgiveren betaler for et fuldt hold beregnet på en rentabel holdstørrelse, således at arbejdsgiveren og institutionen er garanteret, at uddannelsen med sikkerhed gennemføres uanset antallet af tilmeldinger, udeblivelser og frameldinger.

I forbindelse med genopretningspakken i 2010, jf. Aftale om genopretning af dansk økonomi, blev lov om åben uddannelse ændret således, at kursister med en videregående uddannelse ikke indgår i beregningen af tilskud til arbejdsmarkedsuddannelser efter lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v., dog undtaget Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelser (TAMU), enkeltfag på erhvervsuddannelserne efter denne lov, deltidsuddannelser efter denne lov på niveau med erhvervsuddannelser og enkeltfag herfra, enkeltfag på fodterapeutuddannelsen efter denne lov og deltidsuddannelser ved social- og sundhedsuddannelserne efter denne lov og enkeltfag herfra. Der henvises til lov nr. 1570 af 21. december 2010 om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., lov om private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (hf-kurser) og lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. (Ændring af deltagerbetalingen på almene og erhvervsrettede voksen- og efteruddannelser m.v.). Ændringen indebar, at for disse kursister opkræves fuld deltagerbetaling. Ved fuld deltagerbetaling forstås en betaling, der svarer til taxametertilskuddene og den almindelige deltagerbetaling.

Udviklingen i deltagerbetalingssatserne på arbejdsmarkedsuddannelserne fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 11. Deltagerbetaling på arbejdsmarkedsuddannelserne

(takst i kr. pr. uge i løbende priser)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Social- og sundhedsfag, IKV	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teknisk-faglige og merkantile fag	200	500	500	500	500	550	550	580	590
Organisatoriske fag, almene fag, sprog fag	400	750	750	750	750	800	850	870	880
It-fag	750	750	750	750	750	800	850	870	880

Note: Der sker en mindre omlægning af deltagerbetalingsniveauerne i 2004 i forbindelse med ikrafttrædelse af lov nr. 447 af 10. juni 2003. I 2008 reguleres deltagerbetalingen til 2008-prisniveau, og herefter prisreguleres på de årlige finanslove.

Undervisningsministeriet har ikke særskilte oplysninger, om den andel brugernes egenbetaling udgør af AMU-centrenes omsætning.

Med venlig hilsen

Christine Antorini